

ELSAN nuorten tapaaminen Englannissa 25.07. - 31.07.2009

Änkyttäjälläkin on ihmisoikeudet

Ihmisoikeudet perustuvat kansainvälisiin sopimuksiin ja suosituksiin, joiden perusteella on säädetty paikallisia lakeja. Suomessa ihmisoikeudet on kirjattu perustuslakiin. Niihin kuuluvat esimerkiksi sananvapaus, liikkumisvapaus, omaisuuden suoja ja uskonnon vapaus. Lasten ja naisten oikeuksista on myös solmittu sopimukset. Yhdistyneiden kansakuntien vuonna 1948 hyväksymän Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen ensimmäisen artiklan mukaan **"Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä."**

Julistuksen toisen artiklan mukaan kaikilla ihmisillä kansallisuudesta, ulkonäöstä, sukupuolesta, iästä, vammaisuudesta tms. riippumatta on samat ihmisoikeudet. Vammaisten oikeudet on mainittu mm. Yhdistyneiden kansakuntien yleiskouksen vuonna 1993 antamassa julkilausumassa ja vuonna 1997 solmitussa Amsterdamin sopimuksessa. Amsterdamin sopimus koskee Euroopan unionin jäsenvaltioita, ja vammaisjärjestöillä oli merkittävä rooli sen syntymisessä. Vuonna 2007 astui voimaan YK:n vammaisten oikeuksien julistus. Änkyttäjien oikeudet sisältyvät vammaisten oikeuksiin.

Änkytys on puhevaiva, joka voi johtaa monenlaisiin ongelmiin sekä yksityis- että työelämässä. Änkyttäjällä on paljon sujuvuupuheisia suurempi riski syrjäytyä yhteiskunnassa. Kaikilla ihmisillä on oikeus työhön, toimeentuloon ja ihmisarvoiseen elämään. Syrjintä terveydentilan tai vammaisuuden perusteella on kiellettyä. Kuulin tapaamisessa eräästä änkyttäjistä, joka oli lähettänyt useita kymmeniä työhakemuksia. Kaikissa hän kertoi olevansa änkyttävä. Yhteenkään hakemukseen hän ei saanut vastausta. Kun hän ei kertonut hakemuksessa olevansa änkyttävä, hänet kutsuttiin haastatteluun ja hän sai työpaikan. Ensimmäinen askel tällaisten tapausten välttämiseksi on tietoisuuden lisääminen änkytyksestä. Kansalliset änkyttäjien yhdistykset ja muut vammaisjärjestöt ovat avainasemassa. Työnantajien on ymmärrettävä, että änkytys ei vaikuta älykkyyteen eikä kykyyn toimia puheammatissa. Vuonna 2000 hyväksytyt Euroopan unionin puitedirektiivin mukaan työnantajien on tehtävä erityisjärjestelyjä, jotta vammaiset olisivat tasa-arvoisia muiden ihmisten kanssa. Änkyttävä voi esimerkiksi saada lisää aikaa työhaastattelussa puhevaivansa takia.

Työpaikan saannin lisäksi änkyttäjää syrjitään esimerkiksi kouluissa ja virastoissa. Kun puhevaivasta kärsivää ei kuunnella tai hänen mielipidettään ei kunnioiteta, kyse on ihmisoikeuksien loukkaamisesta.

Useimmille ihmisille vammaisten oikeudet tarkoittavat esimerkiksi esteetöntä liikkumista pyörätuolilla tai kuulokojeen käyttömahdollisuutta julkisissa tiloissa. Änkyttäjien on kuitenkin pidettävä kiinni heille kuuluvista oikeuksista ja muistutettava yhteiskuntaa siitä, että vammaisten oikeudet koskevat myös heitä.

Timo-Matti Fahmy